Goede veiligheidspraktijken in de landbouwsector

April 2009

Algemene Directie Humanisering van de Arbeid

Deze brochure werd samengesteld aan de hand van het eindwerk voor Preventieadviseur niveau 1 van de heer Leny Bette, medewerker van Preventagri Formation (Mission Wallonne des secteurs verts).

Dank

Dank aan alle personen voor de inbreng van hun ervaring op het terrein in dit project:
- Prof. Lejeune, ULB, promotor van het eindwerk
- Ludo Maeghe, Aurore Lindebrings en Nele Lauwers van Preventagri Vorming

Dank eveneens aan alle landbouwers die de toelating gaven een risicoanalyse uit te voeren en om de foto's van hun bedrijf te gebruiken.

Reeks Preventagri

Deze brochure voor goede praktijken in de land- en tuinbouw maakt deel uit van een reeks brochures die specifiek gewijd zijn aan preventie in de land- en tuinbouwsector. Dit initiatief kadert in het project Preventagri, een federaal programma dat in 2001 gelanceerd werd met de financiële steun van het Europees Sociaal Fonds en de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. Het doel van dit project is de sensibilisatie inzake preventie van de arbeidsongevallen, psychosociale risico's (stress) en beroepsziekten van de Belgische land- en tuinbouwsector en de uitbouw van structuren voor bijstand en opleiding in die problematiek, op basis van de studie van de evolutie van de problemen die door de landbouwers worden ervaren. Het project bestaat uit vier luiken: Sensibilisatie, Vorming, Onderzoek en Interventie (de telefonische hulplijn Agricall). Tot in 2003 werd de wetenschappelijke en administratieve coördinatie verzekerd door de Service de Psychologie du Travail et des Entreprises van de Université de Liège (Ulg), daarna werd dit tot juni 2006 gedeeld met het Instituut voor Stress en Werk (ISW) en de Katholieke Universiteit Leuven (KULeuven). Vanaf juli 2006 werd het project regionaal verankerd. Het luik Vorming werd verzekerd door de Mission Wallonne des Secteurs Verts en het Instituut voor Landbouw en Visserij Onderzoek (ILVO). Het Luik Agricall wordt langs Nederlandstalige kant voortaan verzorgd door de vzw Boeren op een Kruispunt.

Het Europees Sociaal Fonds investeert in uw toekomst

ILVO

Scheldeweg 68
9090 Melle/Gontrode
Tel: 09 272 26 00
Fax: 09 27 26 01

Deze brochure is gratis te verkrijgen:
- telefonisch op het nummer 02 233 42 11
- door rechtstreekse bestelling op de website van de FOD : www.werk.belgie.be
- schriftelijk bij de Cel Publicaties van de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg
  Ernest Blerotstraat 1 - 1070 BRUSSEL
  Fax: 02 233 42 36
  E-mail: publicaties@werk.belgie.be

Deze brochure is eveneens raadpleegbaar op de website van de FOD: www.werk.belgie.be

Cette publication peut être également obtenue en français.

M/V
De termen "preventieadviseur", "personeel" en "landbouwer" in deze brochure verwijzen naar personen van beide geslachten.

© FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg

Alle rechten voorbehouden voor alle landen. Niets uit deze uitgave mag geheel of gedeeltelijk worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of enige wijze, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de Directie van de communicatie van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. Indien de verveelvoudiging van teksten uit deze brochure echter strikt niet-commercieel gebeurt, voor informatieve of pedagogische doeleinden, is dit toegestaan met bronvermelding en, in voorkomend geval, met vermelding van de auteurs van de brochure.

De redactie van deze brochure werd afgesloten op 1 april 2009

Coördinatie: Directie van de communicatie
Omslag en vormgeving: Rilana Picard
Foto's: Preventagri
Druk: Drukkerij Bietlot
Verspreiding: Cel Publicaties
Verantwoordelijke uitgever: FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg
Wettelijk depot: D/2009/1205/10

Voorwoord

Van oudsher wordt de landbouw geassocieerd met moeilijke arbeidsomstandigheden. Door de diverse technologische revoluties die de landbouwsector doormaakte, zoals de mechanisatie, de verbetering van de levensomstandigheden en de chemische technieken, zijn de zware arbeidsinspanningen verminderd, maar tegelijkertijd ook intenser geworden. Tegelijkertijd doken er heel wat risico's op die gepaard gaan met het gebruik van deze technologieën. Bovendien kan men billijkerwijze aannemen dat de ernst van de ongevallen toegenomen is door deze technologische revoluties (bv. steeds grotere en krachtigere machines). Op Europees niveau lijdt de sector, na de industriële visvangst, de bouwsector en de zorgsector aanhet grootste aantal jaarlijkse ongevallen.

In België gebeuren er gemiddeld 680 ongelukken per jaar, waarvan 8 dodelijke. Rekening houdend met het feit dat een groot deel van de land- en tuinbouwers zelfstandig is weet men dat het merendeel van de ongevallen niet in de statistieken werd opgenomen, wat doet vermoeden dat de werkelijke ongelukkenfrequentie nog groter is dan de schattingen. Meer dan 75% van de arbeidsongevallen zijn te wijten aan 5 grote oorzaken: dieren, vallen van op hoogte, vallen op de begane grond, machines en tractoren. De tractoren zijn de belangrijkste oorzaak van dodelijke ongevallen en van zware ongevallen. De gevolgen van ongelukken hebben niet alleen belangrijke financiële gevolgen voor de onderneming (verzorgingskosten, verzekeringskosten, vervanging van mankracht en materiaal,…) maar ook fysische en gevoelsmatige zowel voor het slachtoffer als voor zijn omgeving. Bovendien zijn leefruimte en werkruimte vaak overlappend zodat de hele familie potentieel blootgesteld is aan de risico's.

Het doel van deze brochure is niet om een inventaris te maken van alle risico's die bestaan in de landbouwsector. De landbouwsector is immers een zodanig veelzijdige sector dat het onmogelijk is om alle risico's te inventariseren. Deze brochure werd eerder gemaakt om:

- De landbouwers te informeren over bepaalde specifieke elementen in de wetgeving;
- De risicosituaties weer te geven die aangetroffen werden op het terrein en in de mate van het mogelijke preventiemaatregelen voor te stellen die geïmplementeerd werden in de door Preventagri Vorming bezochte bedrijven.

Deze brochure richt zich vooral naar landbouwers en preventieadviseurs.

Inhoudstafel

1. Inleiding : arbeidsongevallen in de land- en tuinbouw. 7
1.1 Aantal ongevallen per jaar 8
1.2 De oorzaken van ongevallen 9
1.3 Indeling volgens het geslacht 11
1.4 Het statuut van het slachtoffer 11
1.5 Indeling volgens de ernst 13

2. Arbeidswetgeving 15
2.1 De welzijnswet en de codex over het welzijn op het werk 15
2.2 Gevolgen voor de landbouwer 16
2.2.1 De plichten van de werknemer 17
2.2.2 De plichten van de werkgever 18

3. Hoe de veiligheid in het bedrijf beheren ? 19
3.1 Veiligheid integreren in de werkmethodes 20
3.2 Een dynamisch systeem voor risicobeheer implementeren 21
3.2.1 Identificatie van de risico's 21
3.2.2 Evaluatie en rangschikking van de risico's 22
3.2.3 De preventiemaatregelen 25
3.2.4 Het globaal preventieplan en het jaarlijks actieplan 28
3.2.5 Het jaarlijks actieplan 29

4. Overzicht van de preventiemaatregelen 31
4.1 Preventie tijdens het werken met vee 32
4.2 Preventie van valpartijen 47
4.2.1 Preventie van valpartijen op de begane grond 48
4.2.2 Preventie van valpartijen vanop een hoogte 54
4.2.3 Preventie tegen vallende voorwerpen 66
4.3 Preventie van ongevallen met landbouwmachines 72
4.4 Preventie tijdens het werken met gevaarlijke producten 90
4.5 Preventie van rugpijn 99
4.6 Preventie van risico's met elektriciteit 109
4.7 Brandpreventie 110

5 Conclusie 115

6 Bibliografie 117

1

Inleiding: arbeidsongevallen in de land- en tuinbouw

In België is er geen enkele bron voor nauwkeurige statistieken over arbeidsongevallen in de landbouwsector. Er zijn echter wel drie gegevensbronnen over arbeidsongevallen in de landbouwsector beschikbaar die toelaten zich een beeld te vormen van de situatie:

1. De gegevens van het Fonds voor Arbeidsongevallen

Deze gegevens groeperen alleen informatie over arbeidsongevallen en over ongevallen op weg van of naar het werk. Deze gegevens hebben alleen betrekking op arbeidsongevallen binnen het kader van een arbeidscontract en dus niet op ongevallen van werkgevers en zelfstandigen, die een belangrijk deel uitmaken van de arbeidskrachten in de landbouwsector (bijna twee derden van het permanente personeelsbestand in 2000, volgens de landbouwtelling). Deze gegevens geven dus geen volledig beeld van de situatie.

2. De gegevens van de Federale Overheidsdienst (FOD) Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg

De interne diensten voor preventie en bescherming op het werk moeten een jaarverslag over hun activiteiten voorleggen, waarin o.a. de arbeidsongevallen vermeld worden die zich het voorbije jaar voordeden.Deze gegevens worden behandeld door de Administratie van de Arbeidsveiligheid, maar door het kleine aantal werknemers in de landbouwsector zijn de gegevens statistisch niet erg betrouwbaar.

3. De gegevens van de landbouwtelling, ingezameld door het Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS).

Elk jaar in de maand mei moeten alle landbouwbedrijven een verklaring invul-

len met gegevens over de aard van hun productie. Tot in 2001 werden relatief gedetailleerde gegevens verzameld over de arbeidsongevallen die zich hadden voorgedaan in de landbouwbedrijven.

Ook al kunnen deze gegevens niet voor 100 % betrouwbaar zijn (ze worden immers op vrijwillige basis verstrekt), toch zijn ze in die mate nuttig dat ze de arbeidsongevallen vermelden waarvan zelfstandige landbouwers of hun niet-loontrekkende gezinsleden het slachtoffer waren. Volgens het Europees Agentschap voor Gezondheid en Veiligheid op het Werk vertegenwoordigen de vrijwillige aangiftes van ongevallen 30 à 50 % van de reële ongevallen. Bovendien interpreteren de landbouwers het concept "ongeval" op een specifieke manier: alleen gebeurtenissen die leiden tot een belangrijke arbeidsongeschiktheid worden blijkbaar beschouwd als ongevallen. De andere tamelijk lichte ongevallen (verstuikingen, snijwonden of hematomen) worden dus niet noodzakelijk aangegeven. Aan de hand van deze gegevens kan men echter wel informatie inwinnen over de kwalitatieve aspecten, en ondanks de waarschijnlijke systematische fouten op kwantitatief vlak, kan men toch aanvaardbare verhoudingen vermoeden tussen de verschillende oorzaken van ongevallen,de plaatsen van de ongevallen…

De volgende statistieken zijn afkomstig uit het boek dat gepubliceerd werd door PreventAgri Vorming: *Arbeidsongevallen in de Belgische landbouw: statistieken.*

1.1 Aantal ongevallen per jaar

	1995-1996	1996-1997	1997-1998	1998-1999	1999-2000	Gem
Ongevallen tussen 16/5 en 15/5 van het volgende jaar	677,0	675,0	673,0	544,0	568,0	627,4
Aantal landbouwbedrijven	72.865	69.756	67.397	65.674	63.927	67.924
Aantal ongevallen per 1000 bedrijven	9,3	9,7	10,0	8,3	8,9	9,2

Tabel 1: Aantal landbouwbedrijven en arbeidsongevallen in de Belgische landbouw (INS, 1995-2000)

Tabel 1 toont in absolute cijfers aan dat het aantal ongevallen duidelijk daalde in de periode 1998-1999. Wanneer men de cijfers echter koppelt aan het aantal landbouwbedrijven blijft het gemiddelde van +/- 620 ongevallen per jaar relatief stabiel.

Spijtig genoeg is het onmogelijk om statistieken te vinden over de arbeidsongevallen in de land- en tuinbouwsector, noch om hypotheses te makenover het aantal ongevallen tijdens de laatste jaren.

1.2 De oorzaken van ongevallen

In de cijfers van de telling worden tien specifieke oorzaken van ongevallen vermeld, een elfde categorie bevat de niet-gecatalogiseerde gegevens.

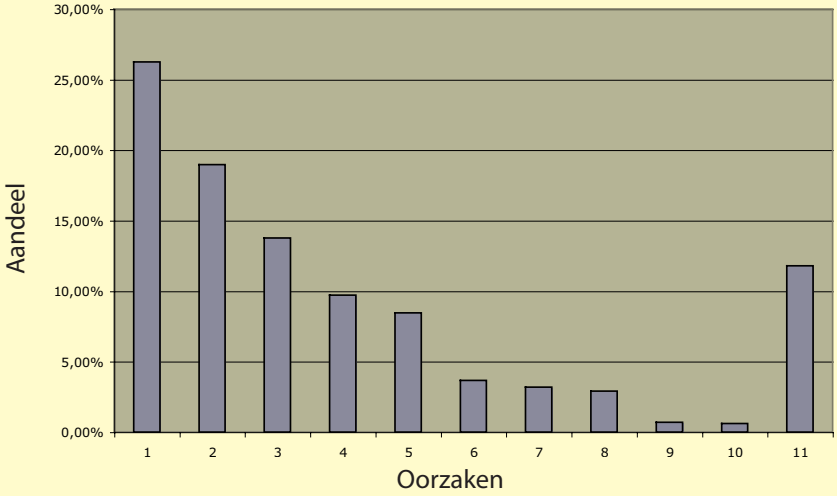

Figuur 1: Oorzaken van ongevallen in de Belgische land- en tuinbouw (NIS, 1995-2000)

1. dieren	26,24%
2. val vanop een hoogte	18,97%
3. val op begane grond	13,77%
4. niet-draagbare mobiele machines en uitrustingen	9,72%
5. tractoren	8,45%
6. klein gereedschap (vork, bijl, hamer, …)	3,67%
7. draagbare machines met motor (kettingzaag)	3,19%

8. vaste machines en uitrusting (slijpsteen, zaag, …)	2,90%
9. elektrische installatie	0,70%
10. gevaarlijke stoffen	0,61%
11. andere (bliksem, …)	11,79%

Uit deze tabel blijkt de overheersende rol van de dieren als belangrijkste oorzaak van ongevallen. Toch zien landbouwers dieren zelden als belangrijkste oorzaak van ongevallen. Over het algemeen vermelden zij in de eerste plaats ongevallen met machines. Dit is ongetwijfeld te wijten aan het spectaculaire aspect van dergelijke ongevallen en aan het feit dat de gevolgen over het algemeen ernstiger zijn. Het is dus belangrijk te wijzen op het grote risico dat gepaard gaat met het werken met dieren. Men moet deze cijfers echter wel nuanceren: wanneer men de twee categorieën van valpartijen samentelt, maken zij meer slachtoffers dan dieren.

De vijf belangrijkste oorzaken van ongevallen, namelijk dieren, valpartijen (vanop een hoogte en op de begane grond), niet-draagbare mobiele machines en uitrustingen en tractoren vertegenwoordigen meer dan 75 % van de ongevallen in de land- en tuinbouwsector.

Ook andere gegevens moeten gerelativeerd worden, zoals bijvoorbeeld het laag aantal ongevallen met gevaarlijke producten dat wordt aangegeven. Dit resultaat vloeit voort uit een gebrek aan inzicht. De gevolgen van een lichte acute vergiftiging worden niet noodzakelijk in verband gebracht met een vergiftiging, maar eerder met een tijdelijke vermoeidheid of een griepje. Een gebrekkige detectie van dit type problemen ligt waarschijnlijk aan de basis van het relatief lage aantal ongevallen dat wordt gerapporteerd. Bovendien mag men het mogelijke langetermijneffect van bepaalde producten op de gezondheid van de werknemers niet vergeten. Deze gevolgen zijn niet opgenomen in de statistieken over de arbeidsongevallen, noch in de statistieken van het Fonds voor de Beroepsziekten omdat ze als dusdanig nog niet erkend zijn.

1.3 Indeling volgens het geslacht

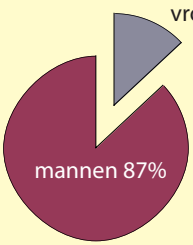

Vrouwen = 34 % van de arbeidskrachten in de landbouw

Figuur 2: Geslacht van de slachtoffers van arbeidsongevallen in de Belgische landbouw (NIS, 1995-2000)

Uit de gegevens van de landbouwtelling die weergegeven werden in deze figuur blijkt dat vrouwen slechts betrokken zijn in 13 % van de ongevallen, terwijl ze ongeveer 30 % van de arbeidskrachten vertegenwoordigen. Dit verschil kan verklaard worden door de taakverdeling binnen het landbouwbedrijf: zo gebeurt het bijvoorbeeld heel zelden dat vrouwen regelmatig landbouwmachines (bv. een balenpers, een maaidorsmachine, …) gebruiken. Ongevallen zijn vaak ook het gevolg van een bepaald gedrag (mannen gaan minder doordacht te werk dan vrouwen). Bovendien wordt 40 % van de vrouwen beschouwd als tijdelijke arbeidskrachten en lopen ze bijgevolg dus minder lang risico.

1.4 Het statuut van het slachtoffer

	% arbeidskrachten in 2000	% van ongevallen
Bedrijfsleider	57%	70%
Loontrekkend meewerkend familielid	2,5%	3%
Niet-loontrekkend meewerkend familielid	30,6%	9%
Arbeidskrachten van buiten de familie	9,4%	18%

Tabel 3: Statuut van de arbeidskrachten in de landbouw en statuut van de slachtoffers van arbeidsongevallen in de Belgische land- en tuinbouw (NIS, 2000)

Op basis van deze tabel kan men volgende conclusies trekken uit de vergelijking

van het statuut van de slachtoffers van arbeidsongevallen met het statuut van de arbeidskrachten in de landbouw:

- De bedrijfsleiders hebben over het algemeen meer ongevallen dan de gemiddelde arbeidskrachten in de landbouw. Ze lopen meer risico omdat ze voortdurend aanwezig zijn in het bedrijf. Bovendien wordt een groot deel van de risicoactiviteiten (bv. werken met machines en hoogtewerkers) uitgevoerd door de bedrijfsleider.
- Meewerkende familieleden zijn over het algemeen veel minder vaak het slachtoffer van ongevallen. De taakverdeling, maar ook de effectief gepresteerde arbeidsduur op de boerderij, spelen hierbij een belangrijke rol. Steeds meer partners van landbouwers hebben een betaalde baan buiten het bedrijf, terwijl de jongere generatie vaak nog studeert. Zij komen dus minder vaak in contact met de risico's.
- 3. Arbeidskrachten van buiten de familie hebben verhoudingsgewijs de meeste arbeidsongevallen (twee keer meer ongevallen dan het gemiddelde). Dit zou vooral te wijten zijn aan een gebrek aan opleiding, maar vooral aan de slechte kennis van het bedrijf (een aantal werknemers zijn actief als uitzendkracht en werken vaak voor korte periodes (een of twee dagen per maand) op de diverse boerderijen die gebruik maken van deze diensten). Preventie bij deze groep personen is dus erg belangrijk en moet gepaard gaan met het elimineren van risico's, maar ook met vorming.

1.5 Indeling volgens de ernst

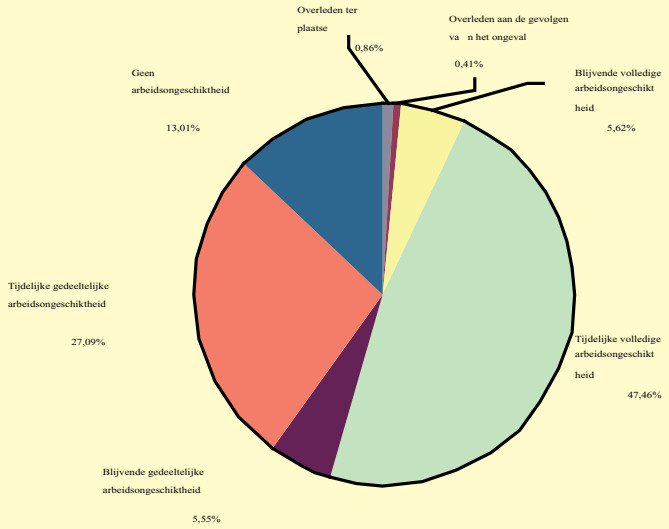

Figuur 3 : Gevolgen van arbeidsongevallen in de Belgische landbouw (NIS, 1995-2000)

Het is moeilijk om conclusies te trekken op basis van deze figuur. Aan de hand van deze grafiek kan men in eerste instantie echter wel vaststellen dat de grote meerderheid van de ongevallen (bijna 50 %) een tijdelijke volledige arbeidsongeschiktheid tot gevolg heeft. Dit betekent dat de landbouwer niet kan werken en dus een beroep zal moeten doen op een persoon van buiten de boerderij om de landbouwactiviteit verder te zetten. Dat resulteert in directe kosten (jaarlijkse bijdragen voor uitzendkrachten, medische kosten, defecte machines, …) en in indirecte kosten (rendementsverlies), zonder de psychologische gevolgen van het ongeval te vergeten.

Ten tweede is het belangrijk op te merken dat bijna 11 % van de slachtoffers van ongevallen een blijvende (gedeeltelijke of volledige) arbeidsongeschiktheid heeft. Dat kan resulteren in de stopzetting van de landbouwactiviteiten en in de overname of stopzetting van het bedrijf. In dit geval kan de landbouwer gedwongen worden om zijn loopbaan te heroriënteren, wat niet gemakkelijk is (problemen om opnieuw werk te vinden, vooral dan werk dat de zelfontplooiing stimuleert).

Ten derde blijkt uit deze grafiek dat slechts 13 % van de ongevallen niet resulteert in een arbeidsongeschiktheid. In dit geval zijn er alleen materiële gevolgen (verlies van gebouwen, defecten aan machines en/of verlies van een gedeelte van de veestapel, …).

2

Arbeidswetgeving

De statistieken in het vorige hoofdstuk sporen aan om veilig te werken. Maar er is ook een meer officiële reden om een preventiebeleid te implementeren binnen een bedrijf. Er bestaat immers een vrij goed gedetailleerde wetgeving over welzijn op het werk, die echter meestal slecht gekend is.

2.1 De welzijnswet en de codex over het welzijn op het werk

Op 4 augustus 1996 werd de nieuwe wet betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk goedgekeurd. Deze wet vervangt de oude bepalingen op het vlak van veiligheid en gezondheid en creëert een nieuw reglementair kader dat werd uitgebreid tot het welzijn van de werknemers. Tot 1993 was de bestaande reglementering immers volledig opgenomen in het zogenaamde Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming (ARAB). Een aantal Europese richtlijnen moest echter omgezet worden naar het Belgisch recht en deze nieuwe rechtsregels konden slechts moeilijk opgenomen worden in het ARAB. Bovendien waren bepaalde delen van dit reglement volledig voorbijgestreefd en beantwoordden ze niet meer aan de recente technologische en wetenschappelijke evoluties. Bijgevolg moest het ARAB volledig herzien worden, wat heeft geleid tot de uitwerking van de "Codex over het welzijn op het werk".

Momenteel bestaat de reglementering over het welzijn op het werk uit twee luiken:

- enerzijds een geheel van afzonderlijke Koninklijke Besluiten die geleidelijk de "Codex over het welzijn op het werk" vormen;
- anderzijds het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming dat nog steeds van toepassing blijft voor onderwerpen die nog niet behandeld worden in de codex.

Momenteel wordt de codex over het welzijn op het werk aangevuld naarmate er Koninklijke Besluiten worden afgekondigd. Bepalingen van het ARAB die (al dan niet aangepast) worden opgenomen in een nieuw Koninklijk Besluit, worden geschrapt uit het ARAB. Het ARAB wordt stilaan maar zeker uitgehold, zodanig dat er uiteindelijk slechts enkele bepalingen overblijven die behouden moeten blijven als overgangsmaatregelen of waaraan de federale regering niet kan raken omwille van de wetten over de staatshervorming.

2.2 Gevolgen voor de landbouwer

Er bestaat geen wettelijke veiligheidsverplichting voor zelfstandigen ten opzichte van hun eigen persoon. Deze wetgeving is alleen van toepassing op de relatie werkgever - werknemer. De wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en het Koninklijk Besluit van 27 maart 1998 betreffende de externe en interne diensten voor preventie en bescherming op het werk vormen de basiswetgeving betreffende de bescherming van de werknemers en zetten de grote lijnen uit met het oog op de verantwoordelijkheden van de werkgevers en de werknemers betreffende de implementatie van het beleid inzake het welzijn op het werk.

Om te weten of deze wetgeving van toepassing is op een landbouwbedrijf, moet men dus definiëren wat een werkgever en een werknemer is.

De werknemer: Persoon die gebonden is door een arbeidscontract of gelijkgestelde personen. Onder "gelijkgestelde personen" verstaat men personen die, anders dan krachtens een arbeidsovereenkomst, arbeid verrichten onder het gezag van een ander persoon.

Dit concept omvat arbeidskrachten die deel uitmaken van de familie, stagiaires, occasionele helpers, al dan niet in loondienst. Het element van bezoldiging is niet vereist om een persoon te beschouwen als een werknemer. Op het vlak van vrijwilligerswerk moet men dus een onderscheid maken tussen situaties waarbij dit werk gebeurt onder het gezag van een ander persoon (die dan wordt gelijkgesteld met een werkgever met het oog op de preventieverplichtingen) en deze waarbij er geen gezag wordt uitgeoefend bij de werkorganisatie.

De werkgever: De wet geeft geen algemene definitie van werkgevers. Worden

gelijkgesteld met werkgevers: alle personen die personen tewerkstellen die gelijkgesteld werden met werknemers. Men zou dit dus als volgt kunnen samenvatten: de werkgever = "de opdrachtgever".

Deze definities van werkgever en werknemer hebben dus tot gevolg dat heel wat landbouwers die beschouwd worden als zelfstandigen naar de zin van de wet dus werkgevers zijn. Werkgevers en werknemers hebben dus verantwoordelijkheden met betrekking tot de implementatie van het beleid inzake het welzijn:

- de arbeidsveiligheid;
- de bescherming van de gezondheid;
- de psychosociale belasting veroorzaakt door het werk;
- de ergonomie;
- de arbeidshygiëne;
- de verfraaiing van de arbeidsplaatsen;
- de maatregelen van de onderneming inzake leefmilieu, wat betreft hun invloed op de punten 1° tot 6°;
- de bescherming van de werknemers tegen geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk.

2.2.1 De plichten van de werknemer

De werknemer moet:

- Naar zijn beste vermogen, zorg dragen voor zijn eigen veiligheid en gezondheid en deze van de andere personen, overeenkomstig zijn opleiding en de door zijn werkgever gegeven instructies;
- Op de juiste wijze gebruik maken van machines, toestellen, gereedschappen, gevaarlijke stoffen, vervoermiddelen en andere middelen;
- Op de juiste wijze gebruik maken van de persoonlijke beschermingsmiddelen die hem ter beschikking zijn gesteld en deze na gebruik weer opbergen;
- De specifieke veiligheidsvoorzieningen van met name machines, toestellen, gereedschappen, installaties en gebouwen niet willekeurig uitschakelen, veranderen of verplaatsen en deze voorzieningen op de juiste manier gebruiken;
- De werkgever onmiddellijk op de hoogte brengen van iedere werksituatie die een ernstig en onmiddellijk gevaar voor de veiligheid en de gezondheid met zich brengt, alsmede van elk vastgesteld gebrek in de beschermingssystemen;
- Bijstand verlenen aan de werkgever voor het implementeren van de veiligheid en de hygiëne.

2.2.2 De plichten van de werkgever

De wet betreffende het welzijn op het werk formuleert in vrij algemene termen een veiligheidsplicht ten laste van de werkgever. Hierin is sprake van de plicht van de werkgever om de "nodige maatregelen" te treffen "ter bevordering van het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk". Daartoe moet hij:

- Adequate werkuitrustingen en beschermingen voorzien;
- De werknemers informeren over de werkpost, over de overblijvende risico's verbonden aan deze post en over de middelen om zich ertegen te beschermen;
- De werknemers vormen voor zij ingezet worden aan een nieuwe post, met een nieuwe uitrusting;
- De werknemers en de stagiaires medisch opvolgen;
- Een preventiebeleid tot stand brengen voor arbeidsongevallen en beroepsziektes binnen de onderneming.

Elke werkgever is verantwoordelijk voor de geplande en gestructureerde aanpak van de preventie door middel van een dynamisch systeem voor risicobeheer. Het risicobeheer kan worden uitgevoerd door de werkgever indien deze minder dan twintig werknemers heeft. Boven twintig werknemers moet het veiligheidsbeleid uitgevoerd worden door een werknemer (preventieadviseur). Bij meer dan 50 werknemers wordt er een Comité voor Preventie en Bescherming op het Werk (CPBW) opgericht. Het risicobeheer wordt meer in detail beschreven in punt 3 "Hoe de veiligheid in het bedrijf beheren?"

De werkgever moet zijn welzijnsbeleid ook aanpassen in functie van de opgedane ervaring, van de evolutie van de werkmethodes of arbeidsvoorwaarden.

3

Hoe de veiligheid in het bedrijf beheren ?

"De veiligheid binnen het bedrijf beheren": dat lijkt op het eerste gezicht misschien moeilijk uit te voeren. In dit hoofdstuk proberen we op een eenvoudige maar doeltreffende manier uit te leggen hoemen dit aanpakt.

Er zijn twee manieren om de veiligheid binnen het bedrijf te bevorderen:

- veiligheid integreren in de werkmethodes;
- een dynamisch systeem van risicobeheer implementeren.

Bij het begin van dit hoofdstuk is het belangrijk om eerst de begrippen risico en gevaar te definiëren.

Een gevaar is een situatie die, op zich, beschikt over een zeker potentieel om schade te berokkenen aan personen en goederen (bv.: de giftigheid van een gevaarlijk product).

Het risico is de mogelijke manifestatie van gevaar, een onverwachte gebeurtenis die gekenmerkt wordt door de ernst van de gevolgen en door de waarschijnlijkheid dat ze zich voordoet (bv.: risico op besmetting door het gevaarlijk product).

3.1 Veiligheid integreren in de werkmethodes

Veiligheid is iets waaraan men op elk moment moet denken. De veiligheid in het bedrijf kan al gevoelig verbeterd worden door een aantal eenvoudige maatregelen:

- **Ordelijk zijn en opruimen:** Valpartijen op begane grond vormen de op twee na grootste groep van ongevallen in de land- en tuinbouwsector. Door ordelijk te zijn en op te ruimen, kunt u het aantal ongevallen tengevolge van uitglijden of struikelen over voorwerpen die op de grond liggen verminderen. Wanneer u voorwerpen op hun plaats legt, vindt u ze bovendien sneller terug. Zo bespaart u dus tijd en kunt u efficiënter werken. Deze maatregel draagt ook bij tot het beperken van het risico op pijn in de lende.
- **Vorming:** Vooraleer men een werknemer alleen laat werken met een machine of voor menzelf met een machine werkt, moet men er zich van vergewissen dat men beschikt over de vereiste competenties. Ongeschoolde werknemers lopen meer kans om verkeerde handelingen uit te voeren, waardoor ze hun eigen gezondheid of deze van anderen in gevaar brengen of waardoor ze de machine kunnen beschadigen. Men moet er zich dus van vergewissen dat de werknemer de machine kan gebruiken alvorens hem er alleen mee te laten. Menkan hem bijvoorbeeld de gebruikshandleiding van de machine bezorgen. Dat is ook nuttig als de werknemer de machine (bv. een tractor) al kan gebruiken, want misschien kent hij de specifieke eigenschappen van de gebruikte machine niet. Dit lijkt misschien gemakkelijk, maar schijn bedriegt. Gebruikshandleidingen zijn vaak immers lang en vervelend, waardoor de werknemer ze misschien niet volledig of niet voldoende aandachtig leest. Menkan een samenvatting maken van de belangrijkste elementen uit de gebruikshandleiding en deze ter beschikking stellen van de werknemer.
  Men kan aan de werknemer uitleggen hoe een machine functioneert en hiervan een demonstratie geven. Daarna kan de werknemer de machine op zijn beurt gebruiken en de verschillende functies van de machine testen in aanwezigheid van dewerkgever. De eerste keren dat de werknemer de machine gebruikt, blijft de landbouwer aanwezig om te garanderen dat de werknemer de machine optimaal gebruikt. Om overtuigd te raken van het nut van deze maatregelen, volstaat het even terug te denken aan de eerste rijlessen ...
- **Communicatie:** Communiceren betekent iemand verwittigen voor u in uw eentje een taak gaat uitvoeren. Het betekent ook de taak zo duidelijk en zo volledig mogelijk aan alle werknemers uitleggen om misverstanden te voorkomen. Het kan ook gaan om een verzamelpunt bij brand of om het afbakenen van een zone waarin niemand zich mag bevinden om bepaalde risico's te vermijden (bv. vallende voorwerpen).

- **Onderhoud:** Een goed onderhoud van machines is synoniem van een langere levensduur van de machines en dus van besparingen, maar ook van minder pannes en dus minder ongevallen. Veel ongevallen gebeuren immers tijdens pannes (bv. bij verstoppingen of bij het onverwacht opnieuw opstarten van een machine, …)

3.2 Een dynamisch systeem voor risicobeheer implementeren

Het doel van een dynamisch systeem voor risicobeheer bestaat erin de preventieplanning op te stellen aan de hand van een globaal plan en een jaarlijks plan voor het risicobeheer. Om dit dynamisch systeem voor risicobeheer te implementeren moet meneen risicoanalyse uitvoeren. Er bestaan verschillende methodes voor risicoanalyses (HAZOP, ISRS, SOBANE …) maar geen enkele van deze methodes is van toepassing op de landbouwsector.

De risicoanalyse bestaat uit drie stappen:

3.2.1 Identificatie van de risico's

Het eerste wat u moet doen, is het bedrijf inspecteren en een inventaris opstellen vanalle aanwezige risico's. De inventaris van de aanwezige risico's wordt opgesteld voor elk gebouw, voor elke machine. Ook de risico's die gepaard gaan met een specifieke taak moeten geïdentificeerd worden (bv. bij het gebruik van een kettingzaag). Het kan nuttig zijn als men bij de inspectie van het bedrijf begeleid wordt door iemand anders om een ander beeld te krijgen op de veiligheid in het bedrijf. Een tweede persoon identificeert misschien risico's die men niet heeft opgemerkt (na een tijd is men zich vaak niet meer bewust van het bestaan van bepaalde risico's).

Men moet ook een overzicht geven van alle ongevallen die zich reeds hebben voorgedaan in het bedrijf. Daarbij mag men ook de incidenten of bijna-ongevallen niet vergeten. Elke situatie waarin men denkt: "Oef, dat was op het nippertje/ hier kom ik goed weg" is een risicosituatie die men moet rechtzetten.

Voorbeeld:

In de hier weergegeven situatie is er een risico om te struikelen over de slangen waarmee de grond bezaaid is. Men moet dit risico inventariseren en men moet hetzelfde doen voor alle andere aanwezige risico's.

3.2.2 Evaluatie en rangschikking van de risico's

Wanneer de risico's geïdentificeerd zijn, moet men ze evalueren en ze rangschikken in volgorde van belangrijkheid. Eén van de meest gekende en eenvoudigste methodes voor het evalueren en rangschikken van risico's is waarschijnlijk de methode van Kinney (Kinney en Wirut, 1976). Volgens Kinney kan men het risico evalueren aan de hand van drie elementen: de waarschijnlijkheid (W) dat de gevaarlijke gebeurtenis zich voordoet, de blootstellingsfrequentie aan het risico (B) en de ernst van de schade die de gevaarlijke gebeurtenis kan veroorzaken (E). De risicoscore wordt vervolgens berekend door de drie factoren met elkaar te vermenigvuldigen. Aan de hand van deze methode kan men verschillende risico's met elkaar vergelijken die op zich weinig gelijkenissen vertonen (bv. een valpartij en een ongeval met een machine of met vee).

De risicometing is geen absolute meting, maar laat wel toe om de risico's te rangschikken volgens belangrijkheid en aan de hand hiervan de prioriteiten te definiëren. Het is nuttig om diverse personen die binnen het bedrijf werken te laten deelnemen aan de risicoberekening. Indien de partijen het tijdens de bespreking niet eens raken over een risicoklasse, kan men een waarde kiezen tussen twee bestaande categorieën.

	Waarschijnlijkheid (W):	
	Wat is de kans dat het ongeval zich voordoet?	
	Waarde	**Beschrijving**
	0,1	Bijna niet denkbaar
	0,2	Praktisch onmogelijk
	0,5	Denkbaar, maar erg onwaarschijnlijk
←	1	Alleen mogelijk op lange termijn
	3	Ongewoon maar mogelijk
	6	Goed mogelijk
	10	Quasi zeker
	Blootstelling (B):	
	Komt men vaak in contact met het risico?	
	Waarde	**Beschrijving**
	0,5	Uiterst zelden, jaarlijks
	1	Enkele keren per jaar
←	2	Maandelijks
	3	Wekelijks of af en toe
	6	Dagelijks tijdens de werkuren
	10	Voortdurend
	Ernst (E):	
	Wat kunnen de mogelijke gevolgen van het ongeval zijn ?	
	Waarde	**Beschrijving**
	1	Significant, EHBO kan noodzakelijk zijn
	3	Groot, arbeidsongeschiktheid
←	7	Aanzienlijke of ernstige kwetsuren
	15	Heel ernstig, 1 dode
	40	Ramp, meerdere doden
	100	Grote ramp, veel doden
→	**Risicowaarde R = W x B x E**	

Tabel 4: Risicoberekening geïnspireerd op de methode van Kinney

De risicowaarde is dus gelijk aan: Het product van de waarschijnlijkheid, de blootstellingsfrequentie en de ernst.	
Waarde	**Beschrijving**
< 20	Geen maatregelen vereist
20 – 70	Aandacht vereist
70– 200	Belangrijk risico: preventiemaatregelen vereist om het risico te beperken
200-400	Hoog risico: het risico zo snel mogelijk beperken

De ernst van een ongeval wordt altijd berekend rekening houdend met de zwaarst mogelijke gevolgen. Aan elk geïdentificeerd risico wordt dus een risicoscore toegekend, wat toelaat om de risico's te rangschikken ten opzichte van elkaar. Hoe hoger de risicoscore, hoe groter het risico en hoe sneller het moet worden aangepakt.

Voorbeeld:

Diverse risico's werden geïdentificeerd:

- risico op een kopstoot van een niet onthoornd dier;
- risico op rondvliegende deeltjes door de afwezigheid van beschermingsglas rond de slijpbank;
- risico op snijwonden door een stuk schroot dat uit de muur steekt;
- risico op een val op de begane grond door de gladde vloer in de melkstal.

In dit theoretische geval is het moeilijk om de blootstellingsfrequentie aan de risico's te kennen. Hiervoor moet men de werkgewoonten beter kennen. In dit voorbeeld baseren we ons op een gemengd bedrijf.

Risico	W	B	E	Risicoscore
Kopstoot van een dier waarvan de hoorns niet werden afgezaagd	6	6	15	540
Rondvliegende voorwerpen	6	2	7	84
Snijwonden	0,5	2	3	3
Val op de begane grond	3	6	3	54

Tabel 5: Voorbeeld van de berekening van de risico-evaluatie

Na deze stap moet de landbouwer alle geïnventariseerde risico's alleen nog rangschikken in volgorde van belangrijkheid om te weten welke risico's prioritair moeten worden aangepakt. In dit voorbeeld heeft het elimineren van het risico op een kopstoot van een dier met hoorns de hoogste prioriteit.

3.2.3 De preventiemaatregelen

De laatste stap betreft het voorstellen van preventiemaatregelen. Er bestaat een hiërarchie in de preventiemaatregelen omdat ze niet allemaal even doeltreffend zijn.

De rood omkaderde afbeeldingen zijn situaties die verbeterd moeten worden, de groen omkaderde afbeeldingen zijn positieve oplossingen die aangemoedigd moeten worden. Men kan verschillende maatregelen voorstellen:

Maatregelen die het risico elimineren

Dit zijn de meest doeltreffende maatregelen, want het risico verdwijnt.

Voorbeeld:

Door de rondslingerende slangen op te hangen met behulp van automatische haspels kan men het risico op struikelen elimineren.

Een alternatief voor het risico zoeken

Werken op een ladder gaat gepaard met een risico op valpartijen vanop een hoogte. Wanneer men een mobiele stelling gebruikt, bestaat het risico op een val vanop een hoogte nog altijd, maar is dit minder waarschijnlijk.

Maatregelen om het risico in te dijken

In dit geval kan men het risico niet elimineren, maar de preventiemaatregelen beschermen iedereen tegen het risico. Dit noemt men collectieve beschermingsmiddelen, zoals bijvoorbeeld een cardanasbeveiliging of een leuning.

Maatregelen om zichzelf te beschermen

Indien het onmogelijk is om iedereen te beschermen tegen een risico, is het noodzakelijk om de werknemer die in contact komt met het risico te beschermen met behulp van persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM).

Maatregelen om het risico te signaleren

Wanneer het onmogelijk is om iedereen te beschermen en het ook niet mogelijk is om zichzelf te beschermen, kan men het risico nog altijd signaleren. Deze preventiemaatregel beperkt de waarschijnlijkheid dat het risico zich voordoet en de mogelijke ernst van de schade niet. Daarom mag deze maatregel pas in laatste instantie gebruikt worden.

3.2.4 Het globaal preventieplan en het jaarlijks actieplan

Het globaal preventieplan neemt een belangrijke plaats in binnen het dynamisch systeem voor risicobeheer. Het heeft betrekking op een periode van vijf jaar en moet schriftelijk opgesteld worden.

Volgens de wetgeving moet het plan minimaal de volgende elementen bevatten:

- de resultaten van de identificatie van de risico's en de definitie, de vaststelling en de evaluatie van de risico's;
- de te nemen preventiemaatregelen;
- de prioritaire doelstellingen die gerealiseerd moeten worden;
- de uit te voeren activiteiten en de opdrachten die uitgevoerd moeten worden om deze doelstellingen te realiseren;
- de organisatorische, materiële en financiële middelen die ingezet moeten worden;
- de opdrachten, plichten en middelen van alle betrokkenen;
- de manier waarop dit globaal preventieplan aangepast moet worden wanneer de omstandigheden wijzigen;
- de evaluatiecriteria voor het beleid inzake het welzijn van de werknemers tijdens het uitvoeren van hun werk

In de praktijk moet men eerst een document opstellen met alle risico's die geïdentificeerd en geëvalueerd werden in een bedrijf en met de preventiemaatregelen die ermee gepaard gaan. Daarna moet men, voor de vijf volgende jaren, de middelen en het budget definiëren die men ter beschikking zal stellen om de veiligheid binnen het bedrijf te verbeteren. De prioritaire doelstellingen inzake de veiligheid worden opgesteld in functie van de evaluatie en van de rangschikking van de risico's, maar ook in functie van de kosten van de verbetering in verhouding tot het totale budget voorzien voor de preventie.

3.2.5 Het jaarlijks actieplan

Dit plan is gebaseerd op het globaal preventieplan en ziet eruit als een vereenvoudigd document dat het globaal preventieplan concreter uitwerkt. Volgens de wetgeving moeten de volgende drie punten centraal staan:

- de doelstellingen;
- de middelen en methodes om deze doelstellingen te realiseren;
- de opdrachten, plichten en middelen van alle betrokkenen.

Op basis van het globaal preventieplan definieert men de jaardoelstellingen en de middelen die ter beschikking worden gesteld om de veiligheid in het bedrijf te verbeteren. Dit jaarlijks actieplan is niet gewoon een samenvatting van het globaal plan, maar laat ook toe om het globaal plan aan te passen rekening houdend met de ongevallen en incidenten die zich hebben voorgedaan, met de aankoop van nieuw materiaal en met aanpassingen aan de werkorganisatie.

4

Overzicht van de preventiemaatregelen

Tijdens de risicoanalyses door PreventAgri Vorming werden heel wat risico's geïdentificeerd binnen de verschillende bedrijven die bezocht werden. Een aantal risico's werden vaak vastgesteld in meerdere bedrijven. Dit hoofdstuk heeft de bedoeling te helpen bij de identificatie van de verschillende risico's die aanwezig zijn op een bedrijf. Voor elk risico worden één of meerdere preventiemaatregelen voorgesteld. Elke situatie wordt beschreven en het risico wordt berekend aan de hand van de methode van Kinney voor een gemengd bedrijf met melkkoeien die tweemaal per dag gemolken moeten worden (alleen de blootstellingsfrequentie aan het risico verschilt van bedrijf tot bedrijf). Zodra de preventiemaatregelen geïmplementeerd werden, wordt het restrisico berekend volgens dezelfde methode.

De voorgestelde preventiemaatregelen zijn afkomstig uit situaties die de leden van PreventAgri Vorming aantroffen in de diverse bedrijven. De preventiemaatregelen worden zo praktisch en zo goedkoop mogelijk gehouden. Een raming van de prijs voorde verbetering wordt voorgesteld in de vorm van prijsklassen:

€ = 0 – 100 euro
€€ = 101- 250 euro
€€€ = 251 – 500 euro
€€€€ = 501 – 1000 euro
€€€€€ = 1000 euro en meer

Verder wordt ook een raming gemaakt van de werktijd die nodig is om de preventiemaatregel te implementeren. Deze raming wordt uitgedrukt in tijdsintervallen:

Z = maximaal één uur
ZZ = maximaal een halve dag
ZZZ = maximaal een dag
ZZZZ = meer dan een dag

Net als in het vorige hoofdstuk geven de rood omkaderde afbeeldingen de situaties weer die verbeterd moeten worden, terwijl de groen omkaderde afbeeldingen verwijzen naar positieve oplossingen die bijgevolg aangemoedigd moeten worden. Informatie over een onderdeel van de wetgeving wordt voorafgegaan door het symbool .

4.1 Preventie tijdens het werken met vee

Theoretische toelichting: de waarneming van runderen

De kennis van het gedrag en de waarneming van runderen lijkt een goede preventiemaatregel voor werkongevallen veroorzaakt door dieren. Een dier ervaart de buitenwereld immers anders dan wij: dieren zien, ruiken en horen de dingen anders. Begrijpen hoe een dier de buitenwereld waarneemt, kan de landbouwer helpen om de reacties van het dier beter te begrijpen en om bepaalde paniekreacties te voorkomen.

Het boek "Werken met dieren in de Belgische landbouw: risico's en werkomstandigheden", gepubliceerd door PreventAgri Vorming, bevat een volledige beschrijving van de manier waarop een dier zijn omgeving waarneemt. De volgende alinea's vatten de belangrijkste concepten samen die behandeld worden in dit boek.

Het boek begint met een beschrijving van de manier waarop de ogen van runderen zich aanpassen aan voorwerpen die zich dichtbij bevinden. Hun zicht is helemaal aangepast aan hun voedingswijze, want ze moeten het gras goed kunnen zien. Het runderoog heeft ook een bepaalde tijd nodig om voorwerpen op een grotere afstand te onderscheiden. Wanneer men naar een koe stapt, herkent het dier bijgevolg niet onmiddellijk "wat er dichterbij komt". Dat leidt tot meer stress en verhoogt de kans op bruuske bewegingen. Eenvoudig gezegd is het zicht van runderen op het vlak van visuele herkenning vergelijkbaar met dat van een bijziende. Runderen hebben echter wel een uitstekend gehoor. Om te zorgen dat de runderen onsvan op een afstand herkennen, moet men er dus tegen praten. Het is belangrijk dat men al vanaf heel jonge leeftijd tegen hen praat, zodat ze gewend raken aan de stem van de kweker.

Vervolgens verwijst het boek naar de reukzin van runderen: voor deze dieren is de geur als het ware de identiteitskaart van een individu. Zo laat een rund zich na het besnuffelen gemakkelijker benaderen door een persoon met een gekende geur

dan door een persoon waarvan het de geur niet kent. Dit is een belangrijke factor waarmee men rekening moet houden bij het benaderen en bij het verzorgen van de dieren. Om te zorgen dat de runderen u gemakkelijker herkennen, moet menzich dus regelmatig laten besnuffelen door de dieren. Externe personen moeten bij voorkeur een overall of schort van de boerderij dragen om de dieren gemakkelijker te kunnen benaderen.

Het boek bevat ook aanvullende informatie over het zicht van de runderen. Net als de ogen van de mens, hebben de ogen van de runderen een bepaalde tijd nodig om zich aan te passen aan de overgang van licht naar donker. Voor de mens bedraagt die tijd 30 seconden, maar voor runderen maar liefst 3 minuten. Daarom merkt men vaak dat runderen die van buiten komen aarzelen om naar binnen te gaan in een slecht verlicht gebouw (figuur 5) of in een veewagen.

Figuur 5: Koeien die aarzelen om een donker gebouw binnen te gaan

Ten slotte leidt de sterke visuele gevoeligheid van runderen ook tot verblinding door licht dat voor het menselijk oog nochtans niet intens is. Het kan gaan om ruiten die het licht weerkaatsen, om de roestvrijstalen loopbrug van een veewagen, of gewoon om lichtstralen die door een raam schijnen. In dit geval dringen de lichtstralen door in de binnenruimte en vormen ze lichtvlekken op de grond. De runderen vertragen dan of blijven staan zodra ze een van die obstakels moeten "oversteken". Hetzelfde fenomeen doet zich voor wanneer een lamp in de gang naar de melkstal flikkert of niet meer functioneert. Verder houden runderen ook niet van lichte kleuren zoals wit of geel en geven zij bijvoorbeeld de voorkeur aan donkergroen of blauw.

Hierna volgen een aantal uiteenlopende preventiemaatregelen die toelaten om het welzijn van de werknemer te verbeteren.

Vastgestelde situaties – Risico's

De aanwezigheid van dieren die niet onthoornd zijn, leidt tot het risico op kopstoten met de hoorns.

Risicoberekening:
R = W x B x E
R = 6 x 6 x 15 = 540

Preventiemaatregelen – Tips

Onthoorn het vee systematisch. Door het vee te onthoornen, schakelt men niet alleen het risico op een stoot met de hoorns uit, maar voorkomt men ook dat de dieren elkaar verwonden.

Er bestaan verschillende manieren om vee te onthoornen: pasta, thermocauterisatie, slijpschijf, … De veiligste methode is de thermocauterisatie **(1)**.

Het gebruik van de pasta is verboden sinds 1 oktober 2001 (K.B. van 17 mei 2001) **(1)**

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R = 6 x 6 x 7 = 252

Prijs van een brander voor thermocauterisatie met transformator: € à €€ afhankelijk van het model

Tijd voor het onthoornen: Z

(1) Het K.B. van 17 mei 2001 betreffende de toegestane ingrepen bij gewervelde dieren, met het oog op het nutsgebruik van de dieren of op de beperking van de voortplanting van de diersoort, vermeldt dat deze methode slechts tot de leeftijd van 2 jaar mag worden toegepast en uitgevoerd moet worden onder lokale verdoving door een veearts. Deze methode heeft meerdere voordelen:

- Werken met kalveren is aanbevolen omdat zij gemakkelijker te manipuleren zijn dan de volwassen dieren.
- Een kalf vergeet de pijn, terwijl een volwassen dier dit niet vergeet en de kweker daarna meer zal wantrouwen.
- Bij het spenen moet het kalf nieuwe relaties aangaan met de leden van de kudde. Als de kweker op dit moment ingrijpt, geeft hij de jonge dieren de kans om te wennen aan zijn geur en aan zijn stem, wat de latere relatie tussen mens en dier ten goede zal komen.

Vastgestelde situaties – Risico's

Een voederhek is een systeem om vee in bedwang te houden. Bij het werken in een stal bestaat ondanks alles een risico op verplettering tussen twee dieren of tussen een dier en het voederhek.

Risicoberekening:
R = W x B x E
R = 3 x 6 x 15 = 270

Preventiemaatregelen – Tips

Bij de inrichting van een stal is het aangeraden om doorgangen voor mensen te voorzien. Dit systeem heeft de volgende voordelen:

- Het laat toe om de stal snel te verlaten en zo het risico op verplettering te beperken.
- De kweker kan gemakkelijker in en uit de stal gaan, want hij moet niet meer over het voederhek klimmen (soms met emmers). De rug van de kweker wordt dus ook minder belast.

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R= 1.5 x 6 x 15 = 135

Prijs van een doorgang voor mensen: €€ - inbegrepen in de prijs bij de aankoop van het voederhek.

Installatietijd: niet van toepassing, wordt tegelijkertijd met het voederhek geïnstalleerd door de leverancier.

Installatietijd in een bestaande stal: ZZZZ

Vastgestelde situaties – Risico's

Tijdens ingrepen van de veearts kan het dier schrikken omdat het wordt aangepakt op een manier die het niet gewend is en als gevolg daarvan kan het bruuske bewegingen maken. Bij gebrek aan een systeem om het dier in bedwang te houden is het risico op verplettering of op een trap dan ook groot.

Risicoberekening:
R = W x B x E
R = 6 x 1 x 7 = 42

Preventiemaatregelen - Tips

Dit materieel bestaat uit een zelfblokkerend voederhek en een slagboom. Aan de muur kan een staaf bevestigd worden om te vermijden dat het dier tegen de muur gaat staan en om ingrepen door een linkshandige te vergemakkelijken. Met de ketting kan men het systeem afsluiten. Men kan zo'n systeem ook thuis maken, zonder voederhek, door het dier te blokkeren in een hoek. Hiermee kan men een dier afzonderen terwijl het de andere dieren toch nog ziet, waardoor het rustiger wordt.

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R = 0,2 x 1 x 7 = 1,4

Prijs van het systeem: €€ - Kan ook zelf gemaakt worden.

Installatietijd: ZZ tot ZZZZ (inclusief constructie van het systeem)

Vastgestelde situaties – Risico's

Tijdens het werken met vee loopt men het risico dat de voeten geplet raken.

Risicoberekening:
R = W x B x E
R = 6 x 6 x 3 = 108

Preventiemaatregelen – Tips

Door veiligheidsschoenen met versterkte punt te dragen, kan men de gevolgen van het ongeval beperken. Deze schoenen moeten voldoen aan de minimumvereisten van de Europese norm EN345 S1, en beter nog aan de norm EN345 S3 **(1)**.

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R = 6 x 6 x 1 = 36

(1) De Europese norm EN 345 betreffende veiligheidsschoenen voor professioneel gebruik met tip bestand tegen energiestoten van 200 joule. Er bestaan drie categorieën veiligheidsschoenen:

EN345 S1: Schoenen in leder of in een ander materiaal, met stalen tip bestand tegen een energieschok van 200 joule en een persdruk van 15.000 Newton (+/- 1.500 kg), antistatisch, gesloten hiel, met schokdemping in de hiel.

EN345 S2 of S4: Schoenen in leder of in een ander materiaal (S2) of laarzen in polymeer (S4) met stalen tip bestand tegen een energieschok van 200 joule en een persdruk van 15.000 Newton (+/- 1.500 kg), antistatisch, gesloten hiel, met schokdemping in de hiel. Het materiaal is gedurende ten minste 60 minuten waterdicht.

EN345 S3 of S5: Schoenen in leder of in een ander materiaal (S3) of laarzen in polymeer (S5) met stalen tip bestand tegen een energieschok van 200 joule en een persdruk van 15.000 Newton (+/- 1.500 kg), antistatisch, gesloten hiel, met schokdemping in de hiel. Het materiaal is gedurende ten minste 60 minuten waterdicht, antiperforatiezolen, geprofileerde slijtbestendige zolen.

Prijs voor een paar veiligheidsschoenen: €

Installatietijd: Z

Vastgestelde situaties – Risico's

De dieren kunnen weerspannig zijn bij het naar binnengaan vande veewagen. Soms maakt een dier rechtsomkeer en zonder dat dit opzettelijk gebeurt, bestaat daarbij het risico dat men omvergelopen wordt of een trap krijgt.

Preventiemaatregelen - Tips

De theoretische uitleg over het zicht van de runderen krijgt hier een praktische toepassing: de roestvrijstalen loopbrug kan het zonlicht weerkaatsen en het vee verblinden. Men kan dit voorkomen door stro op de loopbrug te leggen (of ze te schilderen).

Een gedeeltelijk open dak van de veewagen, of indien dit onmogelijk is, het installeren van een lamp in de veewagen vermindert het verschil in lichtsterkte tussen binnen en buiten en maakt het laden van het vee gemakkelijker.

Het is moeilijk om de impact van deze maatregelen exact te ramen met de methode van Kinney. Het is echter wel mogelijk om te bevestigen dat het risico kleiner zal worden.

Risicoberekening:
R = W x B x E
R = 3 x 1 x 15 = 45

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R = 0,5 x 1 x 15 = 7,5

Prijs van de preventiemaatregel: €

Installatietijd: Z

Vastgestelde situaties – Risico's

Een rund in de stal laat zich gemakkelijker benaderen en verzorgen door een persoon met een bekende geur. Gewassen kledingstukken verliezen de geur van de stal en het rund herkent de kweker dan niet meer aan zijn geur. Dit leidt tot het risico op verkeerde bewegingen van het dier.

Risicoberekening:
R = W x B x E
R = 6 x 1 x 7 = 42

Preventiemaatregelen - Tips

Wanneer de kledingstukken gewassen zijn (en dus schoon zijn), kan men ze laten drogen in de stal zodat ze de geur van het gebouw opnemen. Het dier herkent dan onmiddellijk een gekende geur en zal dus minder angstig zijn.

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R = 0,5 x 1 x 7 = 3,5

Prijs van de preventiemaatregel: €

Installatietijd: Z

Vastgestelde situaties – Risico's

Het kalven is een moeilijke periode die een constante aandacht vraagt; Men moet soms elke nacht opstaan, soms zelfs meerdere keren per nacht, en men kan zijn werk niet regelen. De druk en de ongerustheid zijn groot tijdens deze periode. Door de vermoeidheid en de stress is de waarschijnlijkheid dat menbetrokken raakt bij een ongeval veel groter.

In dit geval is het onmogelijk om het risico te evalueren aan de hand van de methode van Kinney. Men kan alleen zeggen dat de waarschijnlijkheid dat de diverse risico's zich voordoen toegenomen is.

Mesures de prévention - Astuces

Er bestaat een oplossing om toezicht te houden op het kalven: de Agrimonitor. Een riem en een kastje rond de buik van de koe registreren de activiteit van de baarmoeder. Men ontvangt de gegevens van de riem thuis en men wordt gewaarschuwd, zelfs op zijn gsm, wanneer de koe gaat kalven of wanneer er een probleem is waarbij men moet ingrijpen.

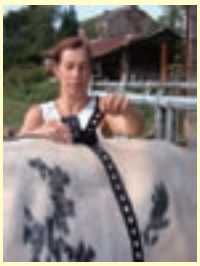

Bron: www.agrimonitor.be

Prijs van de Agromonitor (riem + centrale): €€€€€

Installatietijd: Z

Vastgestelde situaties – Risico's

Bepaalde technieken om producten oraal toe te dienen zijn tamelijk onaangenaam voor de dieren.

Wanneer men het dier onder de mond beetneemt, ontstaat er een machtsstrijd tussen mens en dier. Het product is moeilijk toe te dienen en het risico op een kopstoot is groot.

Preventiemaatregelen - Tips

Er bestaat een methode die veel aangenamer is voor het dier en waarvoor er geen machtsstrijd tussen mens en dier nodig is. Hierbij volstaat het de gehemelteboog te strelen (deze zone komt overeen met het bovenste deel van de mond, achter de tanden van het dier). Wanneer men deze zone streelt, wordt het dier kalmer en opent het de mond. Men kan het hoofd van het dier dan moeiteloos opheffen, de spuit in de mondopening steken en het product probleemloos in de mond laten lopen als de kop opgetild is.

Het dier bij de neus vastnemen is een radicalere methode, maar door de pijn houdt het dier zijn mond dan dicht. Hierdoor is het dus moeilijk om producten toe te dienen. Bovendien loopt men het risico dat het dier zich de pijn herinnert en zal het in de toekomst wantrouwiger zijn.

Risicoberekening:
R = W x B x E
R = 6 x 1 x 7 = 42

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R = 0,5 x 1 x 7 = 3,5

Prijs van de preventiemaatregel: €

Installatietijd: Z

Vastgestelde situaties – Risico's

Soms is het nodig om een koe te verzorgen of te verplaatsen in een weide. Het is niet gemakkelijk om de dieren naar de gewenste plaats te brengen.

Preventiemaatregelen – Tips

Aangezien koeien erg gulzig zijn, kan men hun aandacht trekken met een emmer geconcentreerd voedsel.

Er bestaat ook een andere methode die alleen werkt bij koeien (niet bij stieren!) om deaandacht te trekken en ze naar de gewenste plek te brengen: de techniek van het dode kalf **(1)**

Prijs van de preventiemaatregel: €

Installatietijd: Z

(1): Met behulp van de techniek van het dode kalf kan men de dieren dus naar de gewenste plek brengen. Deze techniek steunt op twee eigenschappen van koeien: 1°) het moederinstinct en 2°) de hiërarchie binnen een kudde. In alle kuddes vindt men dezelfde sociale organisatie. In een kudde van twintig dieren is er altijd een leidster (de "chef"), twee of drie dominante koeien (de "nieuwsgierigen"), het gros van de kudde en een buitenstaander. Om de techniek van het dode kalf toe te passen, gaat men op het gras liggen zonder te bewegen. Stilaan (soms na vijf minuten) zullen de dominante koeien dichterbij komen omdat ze denken dat het om een dood kalf gaat. Zodra een klein deel van de koeien dichterbij komt, aangetrokken door de dominante koeien, komt men heel rustig overeind, zonder de koeien aan te kijken, en loopt men naar de gewenste plek. De koeien zullen dan uit nieuwsgierigheid volgen.

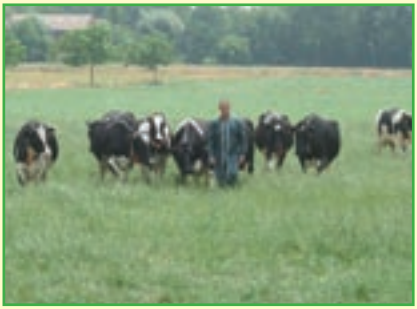

Vastgestelde situaties – Risico's

De koeien staan met de kalveren in de weide. Heel wat wandelaars kennen de gevaren niet die gepaard gaan met runderen. De moeder wil haar kalf beschermen en het risico bestaat dat ze de wandelaars aanvalt.

Risicoberekening:
R = W x B x E
R = 3 x 1 x 15 = 45

Preventiemaatregelen – Tips

Het is aangeraden om de wandelaars attent te maken op de gevaren bij het betreden van de weide. Men kan een bord plaatsen zoals in het voorbeeld hieronder. Dat zal wandelaars niet beletten om de weide te betreden, maar ze zijn dan tenminste gewaarschuwd voorde gevaren.

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R = 2 x 1 x 15 = 30

Prijs van de preventiemaatregel: €

Installatietijd: Z

Vastgestelde situaties – Risico's

In sommige bedrijven moeten de dieren de openbare weg oversteken om naar de weide te gaan. Dat brengt een risico op verkeersongevallen met zich mee.

Risicoberekening:
R = W x B x E
R = 3 x 1 x 15 = 45

Preventiemaatregelen – Tips

De enige methode om dit gevaar te beperken bestaat erin het gevaar te signaleren.

Bron: Bul/SPAA

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R = 2 x 1 x 15 = 30

Prijs van de preventiemaatregel: €

Installatietijd: Z

4.2 Preventie van valpartijen

Men kan drie soorten risico's op valpartijen onderscheiden:

- het risico op valpartijen op de begane grond
- het risico op valpartijen vanop een hoogte
- het risico op vallende voorwerpen

4.2.1 Preventie van valpartijen op de begane grond

Vastgestelde situaties – Risico's

Modder en uitwerpselen van dieren vormen in bepaalde delen van het bedrijf (voorbeeld: de stal of de binnenplaats) een risico op uitglijden.

Risicoberekening:
R = W x B x E
R = 6 x 6 x 7 = 252

Preventiemaatregelen - Tips

Door deurmatten en wasbakken voor laarzen te plaatsen in de buurt van sterk vervuilde plaatsen kan men het risico op uitglijden beperken. Aan de ingang van de stal of aan de uitgang van een doorgang voor mensen kunnen ook slangen worden geplaatst om laarzen af te spoelen. Ook het dragen van veiligheidsschoenen beperkt dit risico.

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R = 3 x 6 x 7 = 126

Prijs van een wasbak voor laarzen: € à €€ afhankelijk van het model

Installatietijd van een wasbak voor laarzen: Z

Prijs van slangen om laarzen te spoelen: €

Installatietijd van slangen om laarzen te spoelen: Z

Vastgestelde situaties – Risico's

De aanwezigheid van rondslingerende slangen op de vloer verhoogt het risico op struikelen.

Preventiemaatregelen – Tips

Om het risico op struikelen te beperken, kan men automatische slanghaspels installeren of kan men de slangen bijvoorbeeld rond een velg opbergen.

Risicoberekening:
R = W x B x E
R = 3 x 6 x 7 = 126

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R = 0 x 6 x 7 = 0

Prijs van een automatische slanghaspel: € à €€ afhankelijk van het model

Installatietijd: Z

Prijs van een velg: € - kan gerecycleerd worden

Installatietijd: ZZ

Vastgestelde situaties – Risico's

De aanwezigheid van gereedschap met een handvat op de grond of tegen een muur vormt een risico op struikelen.

Risicoberekening:
R = W x B x E
R = 3 x 6 x 7 = 126

Preventiemaatregelen - Tips

Door het gereedschap met een handvat op te hangen elimineert men het risico op struikelen. Men kan een systeem van rekken installeren. Men kan één enkel rek plaatsen waaraan alle gereedschap opgehangen wordt, maar het is praktischer om in elk gebouw op verschillende plaatsen een rek te plaatsen waaraan men twee of drie stukken gereedschap kan hangen.

Men kan ook een gat boren in het handvat van het gereedschap en het ophangen aan een nagel in de muur.

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R = 0 x 6 x 7 = 0

Prijs voor de installatie van een rek: € - men kan het ook zelf maken

Installatietijd: ZZ

Vastgestelde situaties – Risico's

Een wanordelijke werkplaats brengt diverse risico's met zich mee

- Een risico op valpartijen op de begane grond: wanneer er voorwerpen op de grond liggen.
- Een risico op vallende voorwerpen: voorwerpen die slecht opgeborgen worden, kunnen naar beneden vallen.
- Problemen met pijn in de lende: wanneer een deel van de werkplaats moeilijk toegankelijk is, moet de wer-knemer vooroverbuigen om bij het voorwerp te kunnen, …

Preventiemaatregelen - Tips

Door ordelijk te zijn en op te ruimen kan men de situatie verbeteren. Er bestaan erg eenvoudige en goedkope opbergmiddelen. In schoongemaakte conservenblikken die bevestigd worden aan de muur kan men diverse spuitbussen opbergen.

In plastic flessen (waarin geen gevaarlijke stoffen gezeten hebben) die in twee gesneden zijn, kan men schroeven, moeren, … rangschikken volgens formaat.

In een ordelijke werkplaats vindt men gereedschap snel terug en kan men dus efficiënter werken. Het risico op een onvoorziene val van een voorwerp wordt ook sterk verminderd.

Aan de muur kan men ook structuren bevestigen om bijvoorbeeld wielsleutels op te bergen.

Risicoberekening:
R = W x B x E
R val op begane grond = 3 x 3 x 7 = 42
R vallend voorwerp = 3 x 3 x 7 = 42
R pijn in de lende = niet van toepassing (zie hoofdstuk pijn in de lende)

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R val op begane grond = 0 x 3 x 7 = 0
R vallend voorwerp = 0.5 x 3 x 7 = 10.5
R pijn in de lende = niet van toepassing (zie hoofdstuk pijn in de lende)

Prijs van een rek: € à €€ afhankelijk van het model

Installatietijd van een rek: Z

Tijd voor het opruimen: Z à ZZZ afhankelijk van de staat van de werkplaats

4.2.2 Preventie van valpartijen vanop een hoogte

De risicoscore wordt berekend voor een ladder die naar de hooizolder leidt.

Vastgestelde situaties – Risico's

Het gebruik van een beschadigde ladder (zelfs indien ze hersteld is) gaat gepaard met een risico dat de ladder breekt en dat de werknemer dus vanop een hoogte valt.

Risicoberekening:
R = W x B x E
R = 6 x 6x 15 = 540

Preventiemaatregelen - Tips

Een beschadigde ladder (zelfs indien ze hersteld is) moet men dus weggooien en vervangen. Zij beschikt niet meer over de weerstandskenmerken die voorzien werden tijdens de productie en kan dus op elk ogenblik breken.

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R = 0,2 x 6 x 15 = 18

Prijs van een nieuwe ladder: €€ à €€€ afhankelijk van het model

Installatietijd: Z

Vastgestelde situaties – Risico's

Een ladder die te rechtop staat, kan achteruit kantelen; een ladder die te schuin staat kan naar voor kantelen en onderuit schuiven. Er bestaat dus een risico dat de ladder kantelt. Bovendien loopt men bij het beklimmen of afdalen van een te korte ladder het risico om zijn evenwicht te verliezen (bijvoorbeeld wanneer men een trede mist), waardoor men vanop een hoogte kan vallen.

Risicoberekening:
R = W x B x E
R kantelende ladder = 6 x 6 x 15 = 540
R evenwichtsverlies = 3 x 6 x 15 = 270

Prijs van de preventiemaatregel: €

Installatietijd: Z

Preventiemaatregelen – Tips

Om de ladder correct te plaatsen: (zie schema hieronder).

Ga in profiel tegenover de ladder staan, met de enkel tegen de eerste trede. Plooi de arm in een hoek van 90° tegenover de rest van het lichaam. Wanneer de elleboog de ladder raakt, bedraagt de hellingshoek van de ladder ongeveer 75°.

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R kantelende ladder = 0,5 x 6 x 15 = 45
R evenwichtsverlies = 0,5 x 6 x 15 = 45

Vastgestelde situaties – Risico's

Bij het gebruik van een ladder bestaat het risico dat de ladder kantelt naar voor, maar ook naar opzij.

Risicoberekening:
R = W x B x E
R = 3 x 6 x 15 = 270

Preventiemaatregelen - Tips

Bevestig de ladder op een stabiele manier door ze vast te maken met bevestigingshaken. Zo beweegt de ladder niet, zelfs niet wanneer een dier er tegen trapt.

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R = 0,2 x 6 x 15 = 18

Prijs van het bevestigingsmechanisme: € - men kan het ook zelf maken

Installatietijd: Z

Vastgestelde situaties – Risico's

Dubbele ladders waarvan de twee delen aan elkaar bevestigd zijn met een scharnier kunnen opengaan, waardoor de werknemer kan vallen.

CNAC

Risicoberekening:
R = W x B x E
R = 3 x 6 x 15 = 270

Preventiemaatregelen – Tips

Om dit risico uit te schakelen, kan men de ladder in spreidstand vergrendelen door middel van een ketting of door middel van een vaste fixatie.

CNAC

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R = 0,2 x 6 x 15 = 18

Prijs van een ketting: € - men kan ze ook zelf maken

Installatietijd: Z

Vastgestelde situaties – Risico's

De verplaatsing naar de hooizolder gaat gepaard met een risico op een val vanop een hoogte.

Risicoberekening:
R = W x B x E
R = 3 x 6 x 15 = 270

Preventiemaatregelen – Tips

Door een (al dan niet afneembare) leuning te installeren, kan men het risico op een val beperken. Om te zorgen dat men de schuur kan vullen met hooi, worden de onderste leuning en de plint niet geïnstalleerd.

Bron: BUL/SPAA

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R = 0,2 x 6 x 15 = 18

Prijs van de leuning: €€ - men kan ze ook zelf maken

Installatietijd: ZZZ

Vastgestelde situaties – Risico's

Het voederen van het vee vanop de hooizolder gaat gepaard met een risico op een val vanop een hoogte.

Bron: BUL/SPAA

Risicoberekening:
R = W x B x E
R = 3 x 6 x 15 = 270

Preventiemaatregelen - Tips

Door een leuning te plaatsen beperkt men dit risico, zonder dat men gehinderd wordt bij zijn werk.

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R = 0,2 x 6 x 15 = 18

Prijs van de preventiemaatregel: €€ - men kan het ook zelf maken

Installatietijd: ZZZ

Vastgestelde situaties – Risico's

De aanwezigheid van niveauverschillen op het bedrijf gaat gepaard met een risico op een val vanop een hoogte.

Risicoberekening:
R = W x B x E
R = 3 x 3 x 15 = 135

Preventiemaatregelen - Tips

Door een (al dan niet afneembare) leuning te installeren, kan men het risico op een val beperken.

Door een plint te installeren, kan men vermijden dat er gereedschap naar beneden valt.

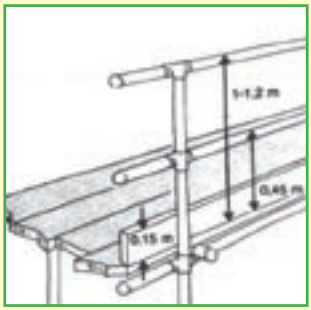

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R = 0,2 x 3 x 15 = 9

Prijs van de leuning: €€ - men kan ze ook zelf maken

Installatietijd: ZZZ

Vastgestelde situaties – Risico's

De aanwezigheid van open gierputten (of andere putten) in het bedrijf gaat gepaard met een risico op valpartijen vanop een hoogte.

Risicoberekening:
R = W x B x E
R = 3 x 6 x 15 = 270

Preventiemaatregelen - Tips

Door een "deksel" aan te brengen op deze gierputten kan men het risico op valpartijen vanop een hoogte elimineren.

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R = 0,2 x 6 x 15 = 18

Prijs van de preventiemaatregel: € - men kan het ook zelf maken

Installatietijd: Z

Vastgestelde situaties – Risico's

De afwezigheid van een leuning rond de aardappelput veroorzaakt een risico op valpartijen vanop een hoogte.

Risicoberekening:
R = W x B x E
R = 3 x 1 x 15 = 45

Preventiemaatregelen - Tips

Net als in de andere gevallen kan men een leuning installeren. Een andere oplossing is het aanbrengen van een rooster boven de put, waarbij de tralies op een zodanige afstand staan dat de aardappelen er wel doorheen kunnen, maar dat personen niet in de put kunnen vallen.

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R = 3 x 1 x 3 = 9

Prijs van de preventiemaatregel: €€€

Installatietijd: Z

Vastgestelde situaties – Risico's

Bij het bewerken van het land gebeurt het vaak dat de treeplank van de tractor modderig en glad is, wat gepaard gaat met een risico op uitglijden op de treeplank.

Risicoberekening:
R = W x B x E
R = 3 x 6 x 5 = 90

Prijs van de preventiemaatregel: €

Installatietijd: Z

Preventiemaatregelen – Tips

Door de modder te verwijderen van de treeplank kan men het risico op uitglijden beperken.

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R = 0,2 x 6 x 5 = 6

Vastgestelde situaties – Risico's

Wanneer men van een machine stapt met de rug naar de machine gekeerd of van de machine springt, loopt men het risico dat men slecht neerkomt (risico op verzwikking, maar de schok is ook slecht voor de rug). Wanneer men uitglijdt met de rug naar de machine, kan men zich niet tegenhouden aan de leuning..

Risicoberekening:
R = W x B x E
R = 3 x 6 x 3 = 54

Prijs van de preventiemaatregel: €

Installatietijd: Z

Preventiemaatregelen – Tips

Wanneer men uitstapt met het gezicht naar de machine gericht, kan men zich vasthouden wanneer men uitglijdt.

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R = 0,2 x 6 x 3 = 3,6

Vastgestelde situaties – Risico's

Op sommige landbouwmachines (mixer, bietenrooimachine, …) moet men bovenop gaan zitten. Deze machines zijn meestal erg hoog. Men loopt het risico om te vallen.

Risicoberekening:
R = W x B x E
R = 6 x 6x 15 = 540

Preventiemaatregelen – Tips

Door een ketting aan te brengen, beperkt men het risico op een valpartij.

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R = 0,2 x 6 x 15 = 18

Prijs van een nieuwe ladder: € - men kan het ook zelf maken

Installatietijd: Z

4.2.3 Preventie tegen vallende voorwerpen

Vastgestelde situaties – Risico's

In de meeste bedrijven worden de banden van tractoren vaak tegen een muur geplaatst. Er bestaat een risico dat ze vallen en iemandverpletteren.

Preventiemaatregelen – Tips

Er bestaan verschillende manieren om de banden te stabiliseren. Men kan een systeem met rekken of haken aanbrengen of de banden vastmaken met kettingen.

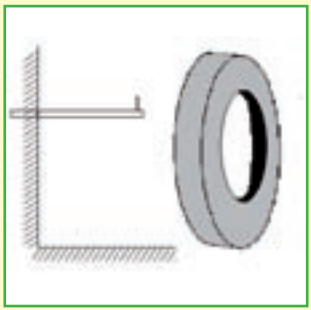

Bron : Bul/SPAA

Risicoberekening:
R = W x B x E
R = 3 x 3 x 15 = 135

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R = 0 x 3 x 15 = 0

Prijs van een ketting: €

Installatietijd: Z

Prijs van een rek: €€

Installatietijd voor een rek: ZZZ

Vastgestelde situaties – Risico's

Bij het verplaatsen van balen met behulp van een tractor die niet is uitgerust met een FOPS (falling object protection structure = kort samengevat: een cabine) bestaat een risico op verplettering wanneer er een baal valt.

Bron: Bul/SPAA

Risicoberekening:
R = W x B x E
R = 3 x 3 x 15 = 135

Preventiemaatregelen - Tips

Om zich te beschermen tegen vallende balen moet men investeren in de aankoop van een FOPS. Indien het niet mogelijk is om het probleem snel op te lossen, bestaat de enige preventiemaatregel erin om slechts één baal tegelijk te vervoeren (dat geldt ook voor tractoren uitgerust met een FOPS). Wanneer een FOPS dienst heeft gedaan, m.a.w. de werknemer beschermd heeft tegen een vallende baal, moet het systeem vervangen worden omdat het dan niet meer voldoet aan de veiligheidscriteria.

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R = 0,2 x 3 x 15= 9

Prijs van de preventiemaatregel: €€€€€

Installatietijd: ZZ

Vastgestelde situaties – Risico's

Wanneer houten planken (of andere metalen voorwerpen) verticaal opgeslagen worden in het bedrijf, bestaat het risico dat de planken op iemand vallen.

Risicoberekening:
R = W x B x E
R = 6 x 3 x 15 = 270

Prijs van de preventiemaatregel: €€

Installatietijd: ZZ

Preventiemaatregelen – Tips

Om dit risico te elimineren, moet men de planken horizontaal opslaan. Men moet ze opslaan in rekken om te vermijden dat men erover struikelt.

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R = 0 x 3 x 15 = 0

Vastgestelde situaties – Risico's

Wanneer ladders verticaal opgeslagen worden in het bedrijf, loopt men het risico dat de ladders op iemand vallen.

Risicoberekening:
R = W x B x E
R = 6 x 3 x 15 = 270

Prijs van de preventiemaatregel: €

Installatietijd: Z

Preventiemaatregelen – Tips

Om dit risico uit te schakelen, moet men de ladders horizontaal opslaan. Men moet ze ook zodanig opbergen dat ze de doorgang niet hinderen.

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R = 0 x 3 x 15 = 0

Vastgestelde situaties – Risico's

Opeengestapelde balen zijn niet stabiel, waardoor het risico bestaat dat de balen vallen.

Risicoberekening:
R = W x B x E
R = 6 x 6 x 15 = 540

Preventiemaatregelen - Tips

In dit geval bestaat de enige maatregel er spijtig genoeg in om de balen te verwijderen en ze opnieuw te stapelen. Wanneer men de eerste balen stapelt, is het dus aangeraden om enkele minuten de tijd te nemen om zich ervan te vergewissen dat de stapel stabiel is. Stapels van vijf balen zijn veel stabieler.

Men kan ook een riem rond de stapel bevestigen om te garanderen dat de stapel stabiel is.

Berekening van het restrisico:
R = W x B x E
R = 0,2 x 6 x 15 = 18

Prijs van een riem van 9 m lang: €

Tijd om de balen opnieuw te stapelen: Z à ZZZ afhankelijk van de staat van de stapel